

on encara a les comarques tothom el sent com a acastellanat, i a ciutat té tendència pejorativa: el conco o *solteràs*.¹

L'expressió verament genuïna és *fadrí*, *fadrina*, encara general en el País Valencià, almenys fora de la capital: «m'he quedat *fadrina*», «vostè encara és *fadrí*», «tota la vida serà *fadrí*», «*va morir fadrí*, no es volgué casar». Voldríem que fos així pertot i... no ho és, per més que *fadrí vell* encara pot anar pertot, viu a les comarques del Princ., i són ben discutibles les objeccions que hi fan alguns barcelonins. *Solteria* [Larbèrnia].

En tot cas *solter* tingué sempre un sentit diferent, més ample i originari. A Men. es diu de persones solitàries no sols no casades: «A sa Cova des Cadenat d'Albraxella (Migjorn-Gran) hi vivia un *fadrí solter*, això és: un fadrí que no tenia mare, germana, tia, criada, ni qui li volgués», Camps Merc. (*Folk. Men.* II, 15; de nou, II, 54). I amb el sentit de 'espars', 'escadusser', aplicat a coses etc., ha tingut i encara conserva molta vigència. *Cavalls solters* els que van a lloure, lliures, S. XIV (*DAG.*); *papers solters* s'ha dit sempre entre els nostres arxivers per als que no van units en lligalls, trasllats etc. (ho vaig llegir primer en impresos i papers vigatans de c. 1916, però després ho vaig anar sentint pertot en arxius parroquials, eclesiàstics etc.); *pèdre solteres* les esparses oposades a les roques deingle en el S. d'Urgell (El Cogul, 1936), però és molt general en cat. occid., fins a Ribagorça (un corriol va a passar prop d'una *roca soltera* St. Orenç, 1957).

I no menys en el País Valencià. Per ex., en una part del terme les casetes *estan solteres*: 'separades unes d'altres', 'saltades' (Demús, 1963). J. G. M. em comunica (1956) de la ruralia val. (Ribera etc.): «un pal *solter*», «una biga *soltera*» 'sense parella, sola, única', «un arbre *solter*» 'l'únic en un camp'. I sobretot molt en la cria i exercici dels coloms: «barataria un colom *solter* de tal llei (raça) per una parella de colomins o per una parella de tal altra llei», «ara el colom tal se m'ha quedat *solter*», «no convé volar els coloms *solters*», «ha capturat un colom *solter*», «tinc ja tres parelles i dos *solters*», «tinc un colomer amb moltes parelles de colom (o molts coloms), però només nos mengem els *solters*». També es pot aplicar a altres ocells, p. ex. a canaris (en una gàbia gran per a criar canaris i vendre'n), i àdhuc es pot sentir aplicat esporàdicament a un ànec, un conill o altre animal, esp. els que formen parella a l'estil dels coloms. En el *DCEC/DECH* vaig donar dades d'usos comparables en cast. arcaic (*Alexandre, Yúçuf* I, 23a60ss.).

Solter. Derivat ja antic, i si bé més descabdellat en les zones occidentals, es troba més o menys pertot: «El bisbe de Saragoça --- menà-los en cavalcada a --- e barrejaren-lo tot; e açò fo en caresa m e donava-ls perdó per lo mal que fàien, e *soltava*-ls que menjassen carn qui menjar-ne volia»; «B. E. --- sobre paraules que havia ab un home, anà-l ferir del coltel --- e Nós --- traguem-lo'n --- e faem-lo liurar als porters que'l tinguessen, per ço que si moria aquel a qui havia naf-

frat, que presés ço que merexia; e si no, que-l fàcsem *soltar*», Jaume I (Ag., 49, 351). *Soltar les regnes* (als cavalls): «si *soltes* les rehnes, portar-t'a al spenador», AntCanals (*Scipió, NCL.*, 53; ed. Miquel, p. 42). També en el *Tirant de Galba* (Ag. IV, 73.1f.), però a *REGA* explico com en tot aquest passatge el paper menyspreable de Galba és denunciatiu pel plagi que fa aquí d'un altre passatge, p. 21, de la mateixa obra de Canals i pel seu estúpid estil redundat.

Potser enlloc no apareix tan sovint com en el *Decam.* català de 1429, i amb moltes i vàries aplicacions: «foren *soltats*, e se-n anaren a lurs cases» IV, § 3, 250.4 (trad. «furon *liberati*» ed. 1961, 272.5); «sens armes fo trobat, al costat del mort --- *solta*-l, e a mi, que merec morir, puneix ---» x, § 8, 594.8f.; també dit de les bèsties: «en aquella manera que'l pastor *solta* lo cavall, desenfrenat, a la euga» VII, § 2, 392.8: d'on, quasi per comparació, d'homes servents: «l'abat --- entrà en camí --- ab gran pompa --- de atzembles carregades ---; Guino --- *soltà* los ligams a la sua bergada, per los quals lo abat, e tota la sua bergada, foren enclosos ---» x, § 2, 556.9; i d'obligacions: «fer que salvada la tua honestat, tu sies, d'aquesta promesa, *soltada*» x, § 5, 572.19.

En Eiximenis, *NCL.* VI, 98.27 se *soltà* deu significar 'va anar de ventre' (cf. *só porgat*, 99.15). «*Soltar* o deslligar l'àncora», JnEsteve (*LiEleg.*). *Soltar-se* 'deslligar-se', JoMartorell (Ag. I, 227, 335, cites en *DAG.*, i aquí algun altre ex. del S. XV). El mot entra en la tradició lexicogràfica des del Nebr., i OPou: «fer debitori --- *soltar* la obligació», «*soltar* lo jurament o la obligació a algú, o llevar lo offici sens, o ab infàmia: exauthorare aliequem» (*ThPu.*, 117, 128). Com és sabut, enlloc no resta tan vivaç tot això com en l'ús valencià: 'resoldre, interpretar': «patix l'art d'orthographia, / al present, dificultats / que 'l més destre ni perit / no les pot totes *soltar*» (Carles Ros, *Romanç Pedagògic*, v. 387); refl. 'desfer-se, dissoldre's, amollar-se': «i jo, poble, sóc tot forats i xanca / --- / tot *me solte* per punts, com una calça; / tot m'escórrec, com pluja en la gotera / --- / ans pues, senyor, que em quede sense blanca, / sala'm tòt, sala'm colze... Sala'm-anca» en la sàtira de Pasqual Pérez contra l'insigne usurer JSalamanca, 11-VII-1847 (*SGuarner, Sector Progressista*, p. 35).

Solució, pres del ll. *solütio*, -ōnis, 'acte de deslligar, de resoldre': «dix que la *solució* de la qüestió era *solta* en les paraules que són recomptades de la volp», Lull (*Merav.* II, 38; també *Blanq.* II, 127, 23); «*solució* de cos» 'dissolució, afebliment', trad. *dissolutione corporis* en B.Sarriera-Avilanova (*NCL.* II, 218.11), 'pagament d'un deute': «pagues e *solucions*», doc. de 1358 (*InvLC*); en els sentits moderns Lacav., Belv.; «líquid on ha estat dissolta una altra substància», Fontserè (*CiFiNat.*, 92 i lèxic); *solucionar*: en cast. se li ha fet una guerra sense quarter (i en cat. no admès en diccs. fins al *DFA.* [1903, Ruyra]), però no és formació més anòmala que mots tan usuals com *ocasionar*, *funcionar*, *fusionar* etc. *Soluble* [Belv.], ll. *solubilis*; *solubilitat* «facultat de dissoldre's un líquid o un gas dins